

Η ΜΕΓΑΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΣ ΡΕ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Τό μεγάλο αυτό Έργο του Μπετόβεν άνήκει στην τελευταία και τραγικότερη περίοδο της ζωής του όπου μαζί με την 9η Συμφωνία, τα τελευταία κουαρτέτα και τις σονάτες του, μάς άποκάλυψε όλο τό μέγεθος της μεγαλοφυΐας του και της άνώτερης θρησκευτικής του πίστewς. Στο Έπιδος της έκκλησιαστικής μουσικής ο Μπετόβεν συνέθεσε επίσης τό δράτήριο «Ο Χριστός στό δρος τών Έλαιών» και τη λειτουργία σε τό.

Μετά την τελευταία σονάτα του ο Μπετόβεν τελείωσε τη μεγαλόπρεπη λειτουργία του, που είχε άρχισει από τά 1818 και προοριζόταν για τόν μαθητή του άρχιδούκα Ροδόλφο, για νά παιχθί με την άσκαιρία της τελετής της άνακηρύξiwς του σε καρδινάλιο και άρχιεπίσκοπο του Όλμιτς στά 1920. Δέν την τελείωσε όμως παρά μόνο τό καλοκαίρι του 1822 και την παρέβωσε στις 19 Μαρτίου του 1823. Ό μεγάλος συνθέτης βρισκόταν τότε σε μεγάλες οικονομικές στενωχώριες κι άναγκάστηκε νά όρση ός αντίτιμο του Έργου του 50 δουκάτα και νά τό όσβάλει σε διάφορες πριγκιπικές και βασιλικές αόλες. Η λειτουργία εις ρε είναι γραμμένη για μεγάλη όρχήστρα, χορωδία, 4 σολλοτες και έκκλησιαστικό δργανο. Άποτελείται από πέντε μέρη: τό «Κόριε,» τό «Γκλόρια,» τό «Κρέντο,» τό «Σάνκτους» και τό «Άγκνους Ντέι,» και έχει πολυφωνική πλοκή ανάπτυξη και ίσοροπία στο συνδυασμό του δγκου τών έκτελεστών.

Όπως στην Ηρωική του Συμφωνία όπου ο Μπετόβεν είχε ως κίνητρο την ιδέα του Ηρωα, και όχι ένα συγκεκριμένο Ηρωα, τό ίδιο στη λειτουργία του, τό κίνητρο δέν όπηρεί ή έκκλησία αλλά ή άνώτερη ιδέα της πίστewς και ιδιαίτερα ή έμπιστοσύνη στη θέληση και την ανθρώπινη καλοσύνη.

Έτσι ο Μπετόβεν μπάζει τό φράγμα που χωρίζει έκκλησία και κόσμο, και οικοδομεί τό βωμό του στο κέντρο του κόσμου, γιατί τά δογματικά όρια δέν μπορεί νά τό όποφέρη, όπως δέν μπορούσε νά άνεχθί και κάθε τί που έβιγε την ελευθερη σκέψη. Πολλές φορές έξ αίτίας μερικών φιλελευθέρων φράσεών του, που καυτηρίαζαν τό καθεστώς είχε ένοχλήσεις από τάς Άρχάς. Στο «Κόριε» επάνω σημειώνει «στι βγαίνει από την καρδιά ός άνιχτυπά στην καρδιά» δηλαδή θέλει με τη

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

μουσική του ό,τι αυτός αισθάνεται νά αισθανθούν και οι άλλοι.

Στά διάφορα μέρη της λειτουργίας αυτής, ο Μπετόβεν έκφράζει μέ όλη τη δύναμη του πνεύματος και της ψυχής του τά διάφορα θρησκευτικά συναίσθήματα που πλημμυρούν την καρδιά του ανθρώπου. Τη ζωή την αιώνα τη βλέπει σαν τό άνώτατο αγαθό που μπορεί νά χαρη ό άνθρωπος. Και χάρη για τόν Μπετόβεν θά πει δύναμη, ένέργεια, όπως και ό ίδιος έλεγε «Άνθρωπε βοήθα τόν έαυτό σου»: Φανταζόταν πως ή θρησκευτική πίστη θά έπρεπε μουσικά νά έκφράζεται μέ μόνο την ανθρώπινη φωνή, και θαύμαζε τόν Παλεστρίνα που έγραψε μόνο για φωνές. Όμως θά ήταν άνοησία, όπως ό ίδιος έλεγε νά τόν μιμηθί, αφού δέν είχε τό πνεύμα και τις θρησκευτικές αντίλήψεις του Παλεστρίνα.

Αυτά τά λόγια του Μπετόβεν μάς κάνουν νά σκεφθούμε ότι την έκκλησιαστική μας μουσική, που έχει όπεροχες Βυζαντινές έκκλησιαστικές μελωδίες, δέν πρέπει νά την όποτάσουμε σε κανόνες και ένορμονίες κατά τόν Δυτικό μουσικό τρόπο, και ιδιαίτερα κατά τό λυρικό Ιταλικό, για νά φανούμε συγχρονισμένοι, αλλά νά τις άφήσουμε όπως ή παράδοσις μάς τις έδωσε κι όχι με παραλλαγές για την επίδειξη φωνητικών προσόντων τών τραγουδιστών. Έθεώρησα άναγκαία αυτή την παρέκβαση έπειδή τό ζήτημα αυτό σχετίζεται με την έκκλησιαστική μουσική του τόπου μας. Τελειώνοντας πρέπει νά αναφέρουμε ότι ή Μεγάλη Λειτουργία εις ρε τόσο είχε άπασχολήσει τη σκέψη του μεγάλου μουσουργού που είχε άποτραβηχτεί άπ' τά έγκόσμια, μέχρι του σημείου νά μην άντιλαμβάνεται άκόμα τί γινόταν γύρω του, αφού ζούσε τόσο έντονα την δημιουργική του έσωτερική ζωή.

Ό Μπετόβεν, όπως και ό Όμηρος που τυφλός όραματιζόταν τόσο όπεροχες εικόνες, έτσι και αυτός κουφός άκουσε τόν έσωτερικό του κόσμο νά έκφράζη με άλλες αλλά όπεροχες μελωδίες της ψυχής, που ήταν ή έκδήλωση της Καλοσύνης και της αγάπης του στην Έλευθερία.